Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori, 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XIX. Cena lista je $5.00 Entered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 29. januarja (January 29), 1926. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 24

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

SENAT ODKLONIL SOVALI ZA SVETOVNO SODIŠČE

Pridržki opozicije so bili odklonjeni.—Trdnih v opoziciji je ostalo le sedemnajst senatorjev.

Washington, D. C.—Zgodilo se je kot je bilo pričakovati. Senat je glasoval, da se Združene države pridružijo svetovnemu sodišču. Ampak stvar se ni izvršila tako gladko, kot so pričakovali podporniki svetovnega sodišča, ki so bili prepričani, da se zadnje glasovanje vrši že v torek. Opozicija je povzročila, da se je glasovanje vršilo šele v sredo in da je tako preprečila, da ni prišla na dnevni red predloga za znižanje davkov že v torek ali pa sredo.

Glasovanje se je vršilo po imenih. Za svetovno sodišče je glasovalo 39 republikancev in 37 demokratov. V opoziciji je bilo 14 republikancev, dva demokrata in en pripadnik farmarsko-delavske stranke.

Glasovanje po imenih se je vršilo takole:

Republikanci za svetovno sodišče:

Bingham, Butler, Cameron, Capper, Curtis, Dale, Dillon, Edge, Frazier, Gillett, Goff, Gooding, Hale, Howell, Jones (Wash.), Keyes, Lenroot, McKinley, McLean, McMaster, McNary, Means, Metcalf, Norbeck, Norris, Oddie, Pepper, Phipps, Reed (Pa.), Sackett, Shortridge, Smoot, Stanfield, Wadsworth, Warren, Weller, Willis—40.

Demokratje za svetovno sodišče:

Ashurst, Bayard, Bratton, Broussard, Bruce, Caraway, Copeland, Edwards, Ferris, Fletcher, George, George, Gerry, Glass, Harris, Harrison, Heflin, Jones (N. M.), Kendrick, King, McKellar, Mayfield, Neely, Overman, Pittman, Robinson (Ark.), Reynolds, Shipstead, Simmons, Smith, Stephens, Swanson, Trammel, Tyson, Underwood, Walsh, Wheeler—36. Total—76.

Republikanci proti svetovnemu sodišču:

Borah, Brookhart, Fernald, Frazier, Harreld, Johnson, La Follette, Moses, Nye, Pine, Robinson (Ind.), Schall, Watson, Williams—14.

Demokratje proti svetovnemu sodišču:

Blease, Reed (Mo.)—2

Farmarsko-delavska stranka proti sodišču:

Shipstead—1 Skupaj—17.

Pridržki, ki jih je stavila opozicija k resoluciji za priznanje svetovnega sodišča, so bili odklonjeni. Sprejeti so bili le pridržki, ki so jih stavili oni, ki so glasovali za svetovno sodišče.

Senatorja Watson in Robinson sta prejela od svojih volilcev iz Indiane toliko protestov proti svetovnemu sodišču, da sta glasovala pri končnem glasovanju oba proti svetovnemu sodišču.

Senator Borah je izjavil zvečer, da je boj proti svetovnemu sodišču še le pričel. On in njegovi somišljeniki bodo pričeli z velikim gibanjem, da Združene države obrnejo zopet hrbet svetovnemu sodišču.

Ko se je debata bližala h koncu in preden je pričelo glasovanje, je govoril senator Johnson iz Kalifornije. V teku svojega govora je prečital imena senatorjev, ki so glasovali proti versaillski mirovni pogodbi. To je bil trumf, ki ga je senator izigral proti onim republikanskim senatorjem, ki so glasovali proti versaillski mirovni pogodbi, t. j. proti ligi narodov, zdaj bodo pa glasovali za svetovno sodišče, kar pomeni, da so Združene države spravijo na pot v ligo narodov.

Ostra debata v francoski zbornici.

Pariz, 28. jan.—Na včerajšnji seji francoske zbornice so imeli socialisti in radikalci besedo o finančni krizi. Dumesnil je ljuto napadel borzne špekulante in kapitaliste sploh in zahteval, da zbornica naloži naklado na kapital.

Pregled dnevnih dogodkov

AMERIKA.

Podjetniki so zopet zavrgli načrt rudarjev za izravnanje stavke.

Jugoslovanska komisija je po dveh dnevih pogajanja sklenila poravnavo dolgov.

Polkovnik Mitchell resigniral.

Nezgode na Atlantiku radi silnega viharja.

Bolezni kot posledica nesanitarnih razmer po krojaških delavnicah.

Izjava zveznega poljedelskega departmenta govori, zakaj so farmarji nezadovoljni.

PO SVETU.

Krvav spopad med fašisti in komunisti v Berlinu. 42 ranjenih.

Madžarska vlada se je podala. Francoski uradniki bodo preiskovali škandal ponarejanja.

Pangalos upostavi monarhijo na Grškem.

Ugodna poročila o trdnosti delavskih vrst na Angleškem.

Baroni premogа zavrgli nov načrt rudarjev

Drugi dan konference v Philadelphiji so rudarji predložili nov načrt za končanje stavke, toda magnatje so proti.

Philadelphia, Pa.—Zastopniki rudarjev v skupnem lestvičnem odboru so na drugi seji v sredo predložili nov načrt za končanje konflikta na polju antracita. Načrt se glasi, da se pogajanja za novo pogodbo vrše na podlagi dveletnega kontrakta in stare mezde.

Zastopniki magnatov premoga so glasovali proti načrtu, češ da jih ne varuje pred bodočimi zastanki in antracitna industrija ni zavarovana proti nadaljnim stavkam.

To je vse, kar je bilo izvršenega na seji v sredo. Odbor je sklenil, da se vrši prihodnja seja v četrtek popoldne.

Jugoslovani so se hitro pogodili glede dolgov

Sporazum je prišel na dveh sejah; pogodba bo podpisana še ta teden.

Washington, D. C.—Dolg Jugoslavije Ameriki v vsoti $66,000,000 bo fundiran še ta teden brez kakega posebnega pogajanja. Prva seja med ameriškimi in jugoslovanskimi komisarji je bila v sredo. Jugoslovanski finančni minister Stojadinovič je predložil definitiven načrt odplačevanja. Mellon je v imenu Združenih držav načeloma sprejel načrt, ki je šel ponovno v pretres na četrtkovi seji. Prihodnja seja se vrši v soboto. Komisiji upata, da bo pogodba sprejeta in podpisana še ta teden.

POLKOVNIK MITCHELL JE RESIGNIRAL.

Njegova resignacija je bila odgovor Coolidgu.

Washington, D. C.—Polkovnik William A. Mitchell je poslal svojo resignacijo predsedniku Coolidgu.

Njegova resignacija se glasi popolnoma enostavno: "S tem predložim kot častnik armade Združenih držav svojo resignacijo, ki postane veljavna z dnem 1. februarja 1926."

Kritičarji, katerim Mitchellova resignacija ni všeč, se že oglašajo. Ti kritičarji menijo, da je odvisno od predsednika, če bo sprejeta, in da bi bil moral Mitchell zapisati v svojo resignacijo, da resignira "v dobro službe."

Mitchellovi prijatelji izjavljajo, če predsednik odkloni njegovo resignacijo, da nihče ne ve, kako se bo potem afera razvila.

Polkovnik Mitchell se bo po izjavi njegovih prijateljev upiral zapisati v svojo resignacijo, da je zaradi tega resnigniral iz armade, ker se bo z njegovim izstopom armada izboljšala.

ZAKAJ SE ŠIRI NEPOKOJ MED FARMARJI

Zaslužek farmarjev je nizek, ako se tudi prišteje k njemu hrana. — V letu 1925 so farmarji prejeli veliko manj za svoj pridelek, kot v letu 1926.

Chicago, Ill. — Poljedelski department Združenih držav izjavlja, da farmarjem ni plačano njih delo, kakor bi moralo biti, pa tudi kapital, ki je naložen v farmi, ne nosi dobička, kot bi ga moral nositi.

Poljedelski department pričakuje, ako se ne podvrže kultiviranju nova zemljišča, tedaj se pospeši proces za obdelovanje farm po kapitalističnem sistemu, da se dobe višje cene za produkte. Department na to našteva, kakšni so dohodki farmarja.

Ko je farmar plačal obresti, najemnino, davke in druge stroške, tedaj je po oceni ostalo od njegovega pridelka v letu 1924-25 kot zaslužek $510. Vrh tega se lahko računi, da je bil živež za njegovo prehranitev, ki ga je pridelal na svoji farmi, vreden $366. To vsoto je prejel na vsakih $5,043, ki so vloženi v njegovi farmi, kot mezdo za njegovo delo.

Te številke povedo najbolj jasno, kako se godi ameriškemu farmarju.

Farmarji v Združenih državah so prejeli za pridelek v letu 1925 $708,000,000 manj kot v letu 1924. Ta proračun je izdelan na podlagi cen v mesecu decembru.

Profesijonalni političarji obeh starih strank se čudijo, zakaj narašča nezadovoljnost med farmarji. Ti političarji prihajajo pred farmarje s palijativnimi sredstvi za odpomoč. Ta sredstva so ravno toliko vredna kot Blažev žegen. V prihodnji jeseni bo nezadovoljnost med farmarji še večja in o tem se bodo prepričali profesijonalni političarji pri kongresnih volitvah.

Grški diktator postavi kralja na tron

General Pangalos je sklenil upostaviti monarhijo.

Berlin, 28. jan.—Brzojavka iz Aten sporoča, da je grški diktator, general Pangalos, sklenil odpraviti republiko in posaditi princa Andreja na grški prestol.

DELAVCI NA ZAPADU SO SOLIDARNI Z RUDARJI.

Butte, Mont. — Delavci, ki garajo v žgalnicah in topilnicah kovinske rude na zapadu, so pokazali, da ne nosijo delavske solidarnosti na jeziku, ampak jo tudi izvršujejo, ker se zavedajo, ako so delavci v eni industriji poraženi, občutijo ta poraz vsi delavci. Delavski list "Montana Labor News" poroča, da so topilniški delavci v Great Fallsu sklenili dati po sto dolarjev na teden za stavkujoče rudarje na antracitnem polju, dokler traja stavka. Žgalniški delavci v Anacondi so sklenili dati po $25 dolarjev na teden, dokler ne bo stavke konec. Tipografična unija v Buttu je dala $50. Organizirani delavci v pralnicah so določili za stavkujoče rudarje $50. Skoraj vsaka delavska strokovna organizacija v Buttu je odločila znesek v podporo stavkujočim rudarjem.

Delavci! Pritisnite pri svojih unijah, da se izrečejo za podporo stavkujočim rudarjem, ako ni lokalna unija podvzela že tozadevne akcije.

Ogrska vlada se je podala Franciji

Priplula je, da francoski policijski uradniki zaslišajo madžarske falzifikatorje frankov.

Budapešta, 28. jan.—Ogrska vlada se je podala Franciji in dovolila, da francoski policijski zastopniki zaslišijo kneza Windischgraetza in druge visoke aretirance, ki so zapleteni v škandal ponarejanja frankov. Francoska nota z energično zahtevo, da gre preiskava do dna, je bila včeraj sprejeta. Grof Bethlen, ministrski predsednik, je šel preko hrupnih protestov madžarskih fašistov, ki zdaj vpijejo, da je vlada pogazila narodno suverenstvo.

Zaslišanje ponarejevalcev se zdaj pričakuje z veliko napetostjo. Francozi bodo skušali izvleči iz obtožencev vse tajnosti v ozadju velike ponarejalske afere. Čuje se, da so knezu Windischgraetzu ponudili imunitefo, ako pove vse in izda vse svoje sokrivce.

Z polja vede.—Nove iznajdbe in odkritja

Znanstvenik naredil živo celico, ki raste!—Mlad zdravnik obudil človeka od smrti.—Nov serum proti raku.—Nekrvava kirurgija.—Izgubljene aztečke pesmi najdene.

New York.—Ustvaritev žive stanice iz kemičnih snovi—je najnovejši triumf biologije in fiziologije. Kakor poroča "Scientific American," je dr. T. MacDougall, direktor laboratorija za rastlinsko fiziologijo v Carnegiejevem institutu v Tusconu, Ariz., stvarnik žive stanice.

Dr. MacDougall poroča, da je živ organizem plod dolgotrajnega eksperimentiranja. Stanica se obnaša tako kakor vsaka naravna živa stanica: usrkava pitni in hranski materijal, raste in jemlje sodij ter potaš izbiroma kakor to delajo rastlinske celice v naravi.

Iz kakih kemičnih sestavin je bila stanica narejena, je MacDougallova tajnost. Pravi pa, da so zraven vse tiste snovi, ki so potrebne za razvoj stanice v naravnem življenju. Edina razlika med narejeno in naravno stanico je, da prva potrebuje umetne substance za nadaljni razvoj, dočim je naravna stanica opremljena z nekim, doslej še neznanim mehanizmom, s pomočjo katerega se sama balancira ali "navija," to je, da najde potrebne substance.

New York. — Dr. Samuel Feuer, 25-letni zdravnik v Bellevue bolnišnici, je 27. t. m. oživel človeka, ki je bil po vseh znamenjih že mrtev. Zdravnik je zabodel pacijentu igio v srce in vbrizgnil adrenalin. Mirno srce je takoj začelo iznova biti in razpošiljati kri po žilah in pacijent je prišel k življenju.

Berlin, Nemčija. — Profesor Ferdinand Blumenthal, direktor berlinskega zavoda za raziskovanje raka, je naznanil te dni, da je izumil serum, s katerim je po enoletnih poskušnjah ozdravil več bolnikov na raku. Serum je uničil račne izrastke, proti katerim ni pomagalo nobeno doslej znano zdravljenje.

Dr. Doederlein, profesor na ženski kliniki medicinske šole v Monakovem, je iznašel instrument za operiranje brez krvavenja, ki se je zelo dobro obnesel. Operacija se vrši s pomočjo elektrike. Iz zareze v telesu ne pride niti ena kapljica krvi.

Mexico City.—Po dolgem iskanju so bili pred nekaj dnevi najdeni trije zvezki, ki vsebujejo več ko 500 poezij davnih pesnikov iz rodu Aztekov, ki so jih spesnili davno prej, predno je belopoltni človek stopil na tla ameriških kontinentov. Azteke so uničili Španci, ki so osvojili Mehiko. Pesmi opisujejo aztečko življenje, razne verske ceremonije. Skoraj vsaka pesem ima moralno važnost, kar dokazuje, da je bila azteška morala tako blizu človeški naturi kakor morala vseh barbarskih ljudstev. Natačno proučevanje teh poezij odkrije vsekakor živo sliko mentalnega življenja tega starega mehiškega ljudstva.

BRITSKE DELAVSKE VRSTE SO TRDNE

Niti centa ne bodo popustili rudarji. — Tudi kovinski delavci so podali svoje zahteve.

New York, N. Y. — Len De Caux, londonski poročevalec Federaliziranega tiska, poroča zanimivosti o delavskem položaju v Britaniji.

Britski delavci ne bodo sprejeli ponižno znižanje mezde, pravi poročevalec. Rudarska unija izjavlja, da ne privoli, da se za en cent znižajo mezde.

Znano je, da se pripravlja naval na rudarje. Ta prvi naval za znižanje delavskih mezd. Nepremišljene besede ministrskega predsednika Baldwina samega dokazujejo, da se izkoriščevalci pripravljajo za plošen naskok na delavstvo.

Kovinski delavci tudi zahtevajo povišanje mezde, podjetniki so pa za znižanje. Med zahtevami delavcev in podjetnikov zija velik prepad, kar znači, da se ne bo premostil brez stavke.

Podjetniki se pripravljajo za krizo, ki pride v maju. Ampak ravno tako se pripravljajo tudi delavci.

V Ammenfordu je bilo vrženih v zapor petdeset rudarjev, kar je podkrepilo med rudarji še bolj zavest, da morajo biti solidarni. Britski kapitalisti se pripravljajo za politično in gospodarsko potlačenje delavstva. Tega dejstva se pa rudarji in drugi delavci zavedajo.

Nezdrave razmere v malih krojaških delavnicah

Posledica takih razmer so razne bolezni. — Kolikor bolj se množe male delavnice, toliko bolj važna postaja rešitev zdravstvenih razmer v delavnicah za krojaške delavce.

New York, N. Y. — Zdravstvene razmere v delavnicah, tovarnah in podjetjih so za organizirane delavce važna vprašanja, z rešitvijo katerih se ne more odlašati, kakor s povišanjem mezde, znižanjem delavnika, zavarovanjem proti brezposelnosti, starosti in poškodbam. To je uvidela tudi organizacija krojaških delavcev International Ladies Garment Workers Union in ustanovila je postajo za brezplačno zdravniško pomoč. Jetika in razne druge bolezni povzročajo, da morajo krojaški delavci večkrat iskati brezplačno zdravniško pomoč.

V krojaški industriji so se pričele zdravstvene razmere obračati na slabo, ko so tovarnarji pričeli opuščati velike tovarne, male delavnice so se pa pričele množiti. Izmed tovaren, v katerih izdelujejo ženske plašče in bluze, je komaj dva odstotka tako velikih, da dela v nji sto oseb.

V tej industriji je bilo v začetku veliko malih delavnic. Na to so prišle na površje velike tovarne, a zdaj se zopet vračajo majhne delavnice. V teh malih delavnicah sta pa svitloba in prezračenje veliko slabeja, kot v velikih tovarnah. Take razmere so že v delavnicah, v katerih delajo organizirani delavci. V neorganiziranih delavnicah so pa zdravstvene razmere še slabeje.

Krvave demonstracije v Nemčiji; 42 ranjenih

Spopad med fašisti in komunisti v Berlinu, ko so zadnji vozili Viljemovo podobo na vešalih; 42 je bilo ranjenih.

Berlin, 28. jan.—Kakor je bilo pričakovati, so včerajšnje monarhistične demonstracije v prilog ekskajzerjevemu rojstnemu dnevu pokrvavile ulice. Komunisti, ki so priredili protidemonstracije z velikim shodom v Lustgardenu in po shodu so vozili po mestu na vozu vešala, na katerih je visel bivši kajzer v podobi, so se spopadli s fašisti v berlinskem predmestju Charlottenburgu. Ko so policaji ustavili bitko in razpršili bojevnike, je ležalo na tleh 12 fašistov in 30 komunistov bolj ali manj ranjenih, dva pa smrtno.

Kakor se glasi policijsko poročilo, so fašisti, ki so se privalili iz neke dvorane, v kateri so peli slavo Hohenzollerncem in vpili "Hoch der Kaiser!", prvi začeli streljati na komuniste, ko so zagledali figuro svojega boga na vešalih. Komunisti so odgovorili s kamenjem in palicami. Ko so policisti naskočili izgrednike, sta obe stranki padli po njih, nakar so tudi policaji streljali na desno in levo. Na stotine oseb je bilo aretiranih.

Večji izgredi so bili tudi v Vratislavi (Breslau), kjer so policisti z golimi sabljami napadli demonstrante.

Fašistovski slavitelji Viljema v Berlinu so bili právi pritilikavci napram mogočnim protidemonstracijam delavcev, ki so se odzvali pozivu komunistov. Več ko 20,000 delavcev, nosečih bakije in protikajzerske napise, je korakalo sinoči mimo bivše cesarske palače. Delavci so se zadržali mirno in niso z besedo izzivali nikogar; provokacije, ki so končale s prelivanjem krvi, so prišle od monarhistov.

Kakor Amerika tako je tudi Anglija podprla fašizem

Torijska angleška vlada je znižala dolg Italiji; odplačevalni pogoji so še boljši kot ameriški.

London, 28. jan.—Angleško-italijanska pogodba za odplačevanje italijanskega vojnega dolga Veliki Britaniji je bila sinoči podpisana. Grof Volpi: Mussolinijev finančni minister, ki se je pogajal v Londonu dva tedna, odhaja danes domov z novim triumfom. Italija bo plačala Angliji komaj eno šestino svojega dolga. Dolg Italije je znašal $2,950,000,000, vsota pa, katero Italija plača v dvainšestdesetih letih, bo znašala 450 milijonov dolarjev. Letna plačila znašajo $22,500,000, toda od te vsote se vsako leto odšteje 62ti del desetih milijonov dolarjev kolikor znaša italijanska jamčevina v zlatu, katero je Italija dala, ko je najela posojilo med vojno.

Londonski listi odprto pišejo, da je Anglija z redukcijo velikega dela dolga Italiji kupila "edinstvo Evrope" proti boljševizmu in nevarnosti z vzhoda. Anglija je finančno podprla italijanski fašistovski režim iz dobro preračunanih razlogov.

SIROVA BANDITA.

Chicago, Ill.—40-letnega Charles Bradleyja sta ustavila zamorska bandita in mu ukazala, naj dvigne roki kviško. Bradley je bil počasen in eden izmed banditov je sprožil samokres in krogla je zadela žrtev v prsa. Nekaj ur kasneje je Bradley umrl. Pred svojo smrtjo je izpovedal, da ga je eden izmed banditov ustrelil, ker je počasi vzdigoval roki.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 na pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 na pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Št. 128

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

FAŠISTOVSKA ZAROTA V CENTRALNI EVROPI.

Odkar je Mussolini pokazal, da se ljudstvo da podvreči in ukleniti v najhujše spone z umori in plenjenjem, so pričeli reakcijonarji v centralni Evropi misliti na to, da s fašistovskim terorjem zopet vzpostavijo monarhije v svojih deželah. V ta namen je pričelo fašistovsko gibanje v treh deželah: Ogrski, Avstriji in Nemčiji. Glavni voditelji tega fašistovskega gibanja so na Ogrskem. Razvoj gibanja je pa kmalu podučil voditelje, da brez denarja ne bodo veliko opravili. Da se dobi potrebni denar, so pričeli na Ogrskem ponarejati francoske franke, pa tudi drug tujezemski denar. Fašisti so odločili, da mora biti Francija najbolj gospodarsko oškodovana, in sklenili so, da izdajo za trideset milijard francoskih frankov. V to zločinsko in fašistovsko zaroto so zapleteni najvišji plemiči in državni uradniki na Ogrskem.

V začetku je šla stvar gladko izpod rok. Ko je bilo pa izdanih že za eno milijardo ponarejenih frankov, pa so v Franciji postali pozorni. Odšlo je krdelo francoskih detektivov v tujezemstvo, da najde gnezdo ponarejevalcev francoskih frankov. Okrili so ga in bili so tudi razočarani. Pričakovali so, da bodo našli siromašne ljudi, ki ponarejajo denar, da si pomagajo iz revščine, pa so naleteli na kneze, grofe in visoke državne in cerkvene dostojanstvenike. Takoj prva odkritja so govorila, da se ponareja denar v dosego političnih ciljev. Kakšnih? Prve poizvedbe in preiskave so govorile, da se vrši ponarejanje denarja z namenom, da se neki Habsburžan okliče za ogrskega kralja. Nadaljne preiskave in poizvedbe so pa odkrile še več. Kaj? Da namerava organizirano fašistovsko gibanje na Ogrskem, v Avstriji in Nemčiji spomladi izvesti svoj udarec v interesu reakcije in vsiliti kralje ljudstvu na Ogrskem, v Nemčiji in Avstriji.

Francija je zahtevala, da so pri zaslišanju in izpraševanju ponarejalcev denarja navzoči francoski uradniki. Francoski poslanik v Budimpešti je tudi izročil to zahtevo ogrskemu ministrskemu predsedniku grofu Bethlenu.

Komaj se je to izvršilo, so ogrski nazadnjaki zakričali v zboru, da taka zahteva tvori napad na suverenost Ogrske. To je pač zelo gnil izgovor. Napada na suverenost Ogrske ne more nihče več izvršiti, kajti suverenost Ogrske so zapravili ogrski vladajoči krogi. Kadar prično vladajoči krogi, najvišji dostojanstveniki in vladni uradniki ponarejati denar tuje države v politične namene, so ti krogi in najvišji državni dostojanstveniki in uradniki kot predstavniki naroda vtisnili državi pečat hudodelke. Kdor postane zločinec, pa ni suveren. Kadar v republiki posameznik ponareja denar v svojo korist in če je prijet, ni več suveren državljan republike, ampak navaden zločinec. Tako je tudi s suvereno državo, v kateri najvišji dostojanstveniki in uradniki porabijo stroje in orodje, ki je lastnina države, za ponarejanje denarja tuje države z namenom, da bodo vladarji te države imeli koristi od ponarejenega denarja.

Suverenost Ogrske so zapravili vladni lumpje v pozlačenih frakih, ki so izvršili navaden zločin, da utrdijo še bolj svoje vladne pozicije.

Kričanje ogrskih nazadnjakov, da gre za narodovo suverenost, ima namen obrniti proč paznost od pravih zločincev in njih nazadnjaških namenov.

Francija se ne bo ozirala, kaj nazadnjaki govore. Brzojavka iz Pariza pove, da bo Francija to umazano ogrsko perilo predložila ligi narodov in zahtevala, da se Ogrska izključi iz nje.

Za ves svet ni toliko važno, koliko frankov so ponaredili visoki ogrski državni dostojanstveniki in uradniki, ampak kakšnim namenom je imel služiti ta ponarejeni denar. Ponarejanje denarja je zločin. V zaroto zapleteni ogrski državniki in uradniki so mislili s ponarejenim denarjem izvršiti še večji zločin. Oropati so hoteli ljudstvo na Ogrskem, v Avstriji in Nemčiji njegovih pravic, ne glede na to če s takim činom povzročijo novo vojno. In zato je važno, da svet pozna to fašistovsko zaroto v vseh detajlih.

SLIKE IZ NASELBIN.

Universal, Ind. — Delavske razmere v tej naselbini so slabe. Tako je tudi v okolici, kjer sicer obratuje nekaj rudnikov polovično, delo pa je težko, ali sploh nemogoče dobiti. Tu sta dva rova — št. 5 in št. 4. Prvi je zaprt že od avgusta 1923, drugi pa je med tem časom obratoval nekaj mesecev s polovičnim časom. Lansko leto zopet ni obratoval nič in letos ne kaže nič. Drugo leto pa je skoraj neizogibno stavka. Res zlate čase imamo že kar je Coolidge zasedel predsedništvo. Tako bo trajalo, dokler se delavstvo ne bo politično in strokovno bolje organiziralo.

Tu imamo društvo S. N. P. J. in klub J. S. Z. Veliko članov se je izselilo v druge kraje za delom. Tako sta obe organizaciji izgubili precej članov. Na člane kluba apeliram, da ga obdrže pri življenju, ko pa se enkrat razmere izboljšajo, bomo šli s podvojenimi silami na delo za obe organizaciji.

Če v kratkem ne dobim dela, bom še sam prisiljen poiskati si delo drugje. Naj malo opišem pretekla leta. Pred desetimi leti sem bil v državi pelina in suše. Čez poletje je bil le redkokdaj dež, toliko več pa je bilo pozimi snega. Leta 1914 nam je tako zametlo pešlarski hotel, da nismo imeli izhoda na plano. Mislite, čitatelji, da je bil hotel s petimi ali šestimi nadstropji? Ne, tam so koče, da jih lahko prenesejo, kamor se jim zljubi, čeprav koče postavijo drugemu pred vrata, ker zemlja je itak kompanijska. Vsak plačuje najemnino od zemlje. Družba je tudi lastovala svoje prodajalne in gostilne.

Dolgočasili smo se največ s pristnim ječmenovcem. Menčehov "kid" je imel pri tem prvenstvo. Bil je rad v veseli družbi, pogodil je marsikatero šaljivo. Nekoč mu je šinilo v glavo, da gospodinjam zamašimo dimnike. Gospodinje so si zaman trudile pripraviti zajuterk, mi pa smo do drugega dne "žingali" veselja."

Rudniki so bili unijski. Lokal na Subletu je bil čisto pod vplivom kompanije. Pripetilo se je, da je boss rova št. 5 pregovoril dva, naj gresta v drug prostor, kjer navadnih ni bilo na delo. Ko sta pa onadva izvedela, sta njih lastni prostor očistila in povedala jim nekaj gorkih. Zato sta se znašla za omrežjem. Moč postave je bil dobra duša. Moč volil je, da jima lahko postrežemo s pivom. On sam jima je preskrbel dobro pečenko za vsak obed in to na račun fožitelja, ki je plačal $25 stroškov in še dvorano posebej. Lokal ni ukrenil ničesar, ker predsednik je bil mirovni sodnik (družbin pristaš). Tudi drugi odborniki niso nakladali premoga sami. Taki pa gotovo ne delajo v korist delavcev, še manj pa za njih organizacijo.

Boss je imel navado, če mu nisi dobro zalival grla, da nisi dobil dobrega prostora v rovu. Še slabšo nagrado pa je imel boss pri rovu št. 6. Možje so delali ponoči na "entrah", on pa je zahajal k ženam v vas. Bil je jako vsiljiv. Nekega večera me je prišla klicat soseda, naj pridem tja in prečenem nepoklicanega gosta. Nekaj časa se je izgovarjal na moža, potem pa je odšel k drugi, ki je živela v platnenem šotoru. Tudi pri nji je imel smolo: spedila ga je. Možje so se jezili, pa molčali, ker so se bali za delo. Pa družba je bossa odslovila in z njim je odšel tudi strah rudarjev.

Slabo vodstvo unijskih lokalov kakor tudi brezbrižnost bossov je glavni vzrok tolikih eksplozij po rudnikih. Imam izkušnje tudi iz naselbin po Illinoisu in lahko rečem, da smo bili takrat na Subletu še pravi sužnji. — F. Javan.

North Chicago, Ill.—Glede napredka naselbine Waukegan in North Chicago moram reči, da je še precej povoljen. Imamo zadosti različnih društev, podpornih, kulturnih in gospodarskih, tako, da ima vsakdo priložnost se povoljno zavarovati proti nezgodi ali pa sodelovati za večji napredek v naselbini. Ker imamo tukaj "Stavbinsko in posojilno društvo," katero prav lepo napreduje in je že veliko storilo za povdigo naselbine, in ker je še veliko rojakov, kateri se pogrešajo v tem društvu, hočem pa svoji skromni zmožnosti opisati pomen tega društva:

Društvo je bilo ustanovljeno 5. maja 1921, na strogo nepristranski podlagi z namenom, da pomaga delavskemu sloju priti do lastnega doma, kakor tudi da priložnost z malim hraniti ali pavlagati večje vsote, namesto na banko k društvu, kjer je bolj varno, so boljši pogoji in večje obresti, katere se plačujejo od dneva, ko se denar vloži, pa do dneva dviga. Odkar društvo obstoji, je veliko rojakov prišlo do svojih domov, do katerih bi drugače ne bili mogli, ako bi ne bilo tega društva. Veliko prošenj za posojilo pa je društvo moralo odkloniti, ker ni bilo mogoče pomagati. In ker je teško odkloniti take prošnje, radi tega je odbor sklenil, da apelira na vse one rojake, kateri niso še člani Stavbinskega in posojilnega društva, da pristopijo prvo soboto februarja meseca, ko bo društvo odprlo 20. serijo delnic, ter skušajo s pristopom koristiti sebi in celi naselbini. Pregovor pravi: V slogi je moč. Pa apel velja seveda tudi na Hrvati in sploh vse, kateri spadajo v delavske vrste.

Torej prvo soboto februarja vsi v to društvo.—**Jean Zakar**, predsednik.

Collinsburg, Pa.—Ne vem, kak je položaj premogarjev v West Virginiji, niti kako je na polju trdega premoga. Vem pa natančno, kako je v zapadni Pennsylvaniji, kjer traja boj bolj srdito in neusmiljeno kot kdaj prej med Pittsburško premogovno družbo in med njenimi delavci. Boj je sedaj že enajsti mesec.

Aprila 1925 je družba zaprla svoj poslednji rov in zadnjo jesen je nekaj rudnikov zopet odprla s stavkokazi. Naš slope in šaht sta seveda v miru, kajti družba predobro ve, da bi tu s stavkokazi ne opravila nič.

V Prosveti sem videl, da se je glavni odbor naše jednote prvi odzval vabilu za pomoč stavkarjem. Naši ljudje so res večno daritveno jagnje — vedno pripravljeni žrtvovati, vedno darovati, samo ko je kje kaj dobiti, je Slovenec vedno poslednji, ki kaj dobi, kar je tudi slučaj v našem kraju.

Slovencev nas je tu veliko, da smelo trdim, tvorimo tretjino vseh premogarjev v imenovanih rovih. In od vseh je samo — čitaj in slušaj!—eden, ki dobiva podporo. Podpora v našem okolišu je deljena tako, da človek z velikim številom otrok ne dobi nič, medtem ko oni, ki so posestniki par hiš, imajo denar na banki in so brez otrok, vlečejo podporo redno vsak teden, kajti oni niso "hunkies."

Koliko se dajo predrugačiti te zle razmere v petem distriktu U. M. W. of A., bi lahko povedal pokojni France Indof, če bi ga ne krila zemlja westnewtonskega pokopališča. Prav gotovo jaz ne pričakujem nobene podpore, ker delam vsaki dan. Torej ne pišem radi sebe.

Ne bom vpraševal, kje je obrambni sklad te U.M.W. of A., v katerega so se stekali leta in leta stotisoči, tudi ne bom vpraševal, zakaj se naš kraj, kjer smo se toliko borili za spopolnitev organizacije, prezira, dasi smo gledali za izpopolnitev organizacije in pa da je družba izpolnjevala, kar je v pogodbi podpisala.

Zahtevam pa, da se denar, ki je nabran med člani naše jednote, porabi za člane naše jednote, kateri stoje tako neomajno, ne da bi bili že kdaj klicali v svet za pomoč.

Stari borci, ki so se borili v neštetih bojih zoper največjo premogovno družbo na svetu, danes niti ne zahtevajo drugega kot pravico. Od uradnikov U. M. W. je ne pričakujejo, pač pa od članov svoje lastne S. N. P. J., od katere upajo, da jih bo podprla po desetmesečnem boju, če bo nabirala kake darove v pomoč stavkarjem.—**Rudolf Kreč.**

Opomba uredništva: — Predsednik jednote je že podvzel korake v svrho, da se organizira pomožni odbor društev S. N. P. J. v krajih, kjer so prizadeti naši člani.

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Nareči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Knjižnna matica S. N. P. J.

ŽARKOMET

Pa še malo z Brisbanom.

Brisbane piše:

Skupina verskih gentlemanov — katoliških, protestantskih in judovskih — se je sešla in razpravljala o injekciji (vbrizganju) vere v javne šole. Sestanek se je naravno razbil v prepiru, ko je nekdo sugestiral, naj se v šoli na glas čita deset božjih zapovedi kot kompromis med vsemi verami. Neka gospa od Narodne jamstvene lige (National Security League) je protestirala, češ da peta zapoved "Ne ubijaj" je pacifistična propaganda. Predno so se razšli, je katoliški gentleman rekel, da je bila njegova cerkev razžaljena. Protestanti so pa rekli, da je bil Jezus Krist razžaljen. Nekaj navzočih ateistov se je smejalo. Zakaj bi vera spadala v javne šole, če ne spada v našo vlado? Ali je treba izpremeniti ameriški načrt?"

G. Trunk, komentirajte!

* * *

Černe in pametni ljudje.

Oče Jim Černe so napisali članek v A. S., seveda zopet za "ta pametne ljudi". (Kadar se ta oče hoče iz svojih pristašev največjega osla briti, tedaj jim navadno reče, da so strašno pametni — in ti mu navsezadnje skoraj verjamejo, da so res pametni!) Pri nas so tisti članek čitale nekatere ženice, katarim menda od prevelike pameti že četveroglati lasje rastejo — — in pa tisti čisto majhni Francek iz Georgije tudi pravi, da je čital — torej ljudje, ki so tako modri, da slišijo, kako pozimi pod snegom trava raste. V Chicagu je slastno čital Jimov članek njegov zaveznik-provokator Charlie, ki ga po par tednih najbrž ponatisne v D. S.

Drugače je tu v Sheboyganu vse po starem. Za časa zadnje burje se ni nihče ponesrečil.

S. N. P. J. je tu dobila meseca januarja 17 novih članov. — Dvajsetletni Sheboygančan.

* * *

Vesela novica iz Jugoslavije.

Kralj Aleksander je odlikoval ameriškega generala Blissa z redom sv. Save. Milo za drago, general bi moral zdaj podeliti kralju svetli red sv. Morgana.

* * *

Kalifornija je daleč od Jolieta.

Cenjeni Žarkomet! Ti si precej navihan in vsakemu pod nos posvetiš, ampak sem v našo Kalifornijo se menda ne upaš dosti. Torej posveti enkrat tudi k nam in poglej, če je res, kar pravi neki tukajšnji avstrijsko-kranjski Slovenec, ki je član neke kranjske katoliške jednote. On trdi, da ima ta jednota 120,000 članov in $5000 gotovine na vsakega člana. Posveti torej, kje je ta velika jednota, da tudi mi postanemo člani in dobimo delež njenega ogromnega premoženja. Mi sicer čitamo časopise, toda on pravi, da "vse cajtenge lažejo". Potem lahko sodiš, zakaj smo se obrnili do tebe. — Tona Poličkov, San Francisco, Cal.

* * *

Kaj pomaga!

Rev. Trunk zahteva strikten dokaz, da se moti. Vse veje pozitivne vede so dokazi, naravni zakoni so dokazi, vse faze modernega življenja so dokazi in Trunkova lastna pisarija — njegove kontradikcije — so dokazi! Lahko detajliram čez tri, deset kolon, pa bo Trunk še vedno zahteval dokazov, kakor da se norčuje iz samega sebe.

Po Trunkovem je Kristova vera edina prava. Vsi drugi moralični učitelji, ki so učili pred njim in zunaj Izraela, so se torej motili. Potem pa pride Krist in uči "z božjo avtoriteto" skoraj ravno tisto, kar so učili pred njim drugi (Hamurabi, Budha itd). Krist je učil približno isto moralo kot drugi pred njim — kako more biti morala potem samo Kristova ali krščanska? Ali smo vsi odkritelji Amerike, ki smo šli za Kolumbom? — Ponavljam: vera je kup zmot, starih judovskih, egiptovskih in sploh zmot starih barbarov, ki se modernemu svetu ravno tako priležejo, kakor moderni, z elektriko opremljeni hiši čelešnik, na katerem so gorele trske.

* * *

Naj si zapomnijo!

Cenjeni Žarkomet! Gospod Černe in drugi, ki zmerjajo gl. odbornike S. N. P. J. z osli, svinjami in opicami, naj si zapomnijo, da so voditelji S. N. P. J. v 23 letih naredili več kot so slovenski duhovni v Ameriki v 50 letih. Brez kričavih shodov in judovske agitacije so zgradili organizacijo, ki ima dvakrat toliko članov kot K. S. K. J.—Član dr. Delavec, So. Chicago.

K. T. B.

Priseljniška mejna straža

Eden izmed poglavitnih dogodkov v priseljniški službi v lanskem fiskalnem letu je bila ustanovitev nove priseljniške straže ob kopni meji Združenih držav, takozvana "land border patrol." Za vzdrževanje iste je kongres dovolil strošek enega miljona. Mejna straža patrulira ob kanadski in mehikanski meji in zabranjuje vtihotapljanje nezakonitih priseljencev.

Glasom poročila delovnega tajnika je mejna straža v lanskem fiskalnem letu odvrnila, ne da bi jih aretirala, 14,669 oseb, ki so hotele nezakonitim potom vstopiti v ozemlje Združenih držav, in pripeljala 13,550 oseb k lokalnim priseljniškim inspektorjem v svrho nadaljne preiskave. Straža je aretirala na podlagi zapornega povelja 2718 inozemcev in zasačila 325 oseb, ki so se ukvarjale z vtihotapljanjem inozemcev, ter 4633 vtihotapljenih inozemcev. Tekom leta dni je straža pregledala čez stotisoč osebnih in tovornih vlakov in preiskala čez poldrug miljon potnikov. Ustavila je in pregledala čez stotisoč avtomobilov in čez 30,000 čolnov in drugih vozil.

Zraven priseljniške službe v pravem pomenu besede mejna straža pomaga tudi carinskim, davčnim in prohibicijskim uradnikom.

Tajnik dela jako hvali delavnost te nove straže, ki je večkrat izpostavljena velikim nevarnostim. Bilo je že ranjenih med njimi in krvavih borb s tihotapci.—F.I.I.S.

Prebivalstvo Italije narastlo za tri milijone.

Rim, 28. jan.—Ljudsko štetje, ki ga je odredil Mussolini, pokazuje, da je prebivalstvo Italije v zadnjih štirih letih narastlo za tri milijone glav. Po tem štetju ima Italija danes 42,115,606 prebivalcev.

RADIO

Uspehi mednarodnega tedna.

Chicago.—V sredo zvečer so imeli ameriški poslušalci še največ sreče z Evropo. "Statika" je bila veliko mirnejša kot prejšnje tri večere, dasi je bilo še precej šuma in cviljenja v zraku.

Čikažani so razločno slišali postaje v Londonu, Bruslju in Nemčiji. Zlasti Hamburg je bil popularen. Mnogo poslušalcev je sporočilo, da je slišalo Hamburg, kjer so oddajali nemške in angleške pesmi. (Med onimi, ki so slišali Hamburg, je bil tudi br. Ivan Molek, pomožni urednik Prosvete, ki ima petcevni prejemnik.) Nekateri so slišali tudi Dunaj.

V četrtek zvečer je bil mednarodni teden zaključen za Ameriko. V petek in soboto bodo severnoameriške postaje oddajale Evropi.

New York.—Newyorčani so v sredo zvečer slišali osem evropskih postaj od Londona do Moskve.

Debata na radio.

Dne 27. januarja zvečer sta v Washingtonu debatirala senatorja Lenroot iz Wisconsina in Borah iz Idaha o vstopu Amerike v mednarodno sodišče. Debata je bila "broadcastana" po vsej deželi. Čikažani so poslušali poldrugo uro preko postaje WGN besedno bitko. Lenroot je zagovarjal vstop, Borah je bil proti.

SMRTNA KOSA.

Spokane, Wash. — V 41. letu svoje starosti je dne 26. decembra preminula Frances Dolance. Smrt je nastopila kot posledica operacije na vratu radi goiše. Pokojnica je bila večalimanj znana širom Unije, kjer je imela mnogo prijateljev.

RAZNE VESTI

LADIJE V NEVARNOSTI NA RAZBURKANEM OCEANU.

z neke ladije so rešili šest oseb. —54 oseb na dveh drugih ladijah v nevarnosti.

Halifax, N. S.—Šest mornarjev so rešili z britskega tovornega parnika "Lavistana." Rešilno delo je izvršilo moštvo z nemškega parnika "Bremen."

New York, N. Y.—Na Atlantiku razsaja silen vihar in usoda moštva na dveh parnikih, ki se nahajata sredi oceana, še ni znana.

Oba parnika sta britska in sicer "Antinoe" in "Laristan." Tretja ladija je pa vlačilna ladija "Roosevelt," ki se nahaja 900 milj od panamskega prekopa. S parnika "Laristana" so rešili šest oseb, kaj je z drugimi, pa še ni glasu.

Kapitan potniškega parnika "President Roosevelt" je sporočil brezžično, da je bil vso noč vidno parnika "Antinoe." Padal je dež, sneg in toča. Parniku se ni mogel toliko približati, da bi pričel z rešilnim delom. Morje je tako razburkano, da se je ne more mogoče približati parniku v bližino, da bi se nanj vrgla rešilna vrvica. Popoldne ob štirih so spustili prazen čoln v morje, ki je bil privezan na močni vrvi. Čoln je počasi mimo parnika, toda mornarji ga niso mogli dosegči. Signali s parnika dokazujejo, da se nahaja v zelo nevarnem stanju in da postoje dvomi, da se obdrži na vodi. Parnik "President Roosevelt" se nahaja v bližini že od nedelje in čaka na ugodno priliko, da se toliko približa, da reši moštvo, ki bo gotovo utonilo, ko se parnik pogrezne. Ljudje so se videli še na krovu, ko je noč pričela razgrinjati svoja temna krila čez morje. Ampak parnikova zgornja stena pod vetrom se skoraj dotika vode. Signali pa pripovedujejo, da so prostori, v katerih so stroji, pod vodo. Ako se vreme ne spreobrne, je pričakovati najhujše. Toda kapitan parnika "President Roosevelt" obkrožuje nesrečni parnik in čaka na vsako ugodno priliko, da se mu približa. Njegove upanje je v tem, da poneha vihar.

TRMOGLAVA TVRDKA OPUSTILA BIZNIS.

Chicago, Ill. — Trdka Ossey Brothers je opustila svojo trgovino. Ta tvrdka se je trdovratno bojevala proti priznanju unije trgovskih pomočnikov. Ob času stavke je izposlovala sodnijsko prepoved, nekateri stavkarji so bili kaznovani z zaporom, poslovni odbornik unije Harry Winnick je bil pa tako obrezan po obrazu z britvijo, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

Sodnik Denis Sullivan se je poslužil stavke pri tvrdki Ossey Brothers, da je proglasil illinojški zakon za omejitev sodnijskih prepovedi za neustaven. Ta postava je bila sprejeta leta 1925 da strokovno organizirano delavstvo ne bo odnehalo od priziva na višje sodišče, akoravno je tvrdka opustila trgovino. Tvrdka je izjavila, da je izgubila petdeset odstotkov od svoje trgovine, ker je delavstvo postavilo njeno ime na priporočljivo listo.

VELIK KROŽEK "BUTLEGARJEV" OBTOŽEN.

New York, N. Y. — Veleporota je obtožila trinajst članov obrežne straže in osem in štirideset drugih oseb tihotapstva z opojnimi pijačami in zaroto za tihotapljenje opojnih pijač v združene države.

Ta krožek tihotapcev je vtihotapil opojnih pijač za več milijonov dolarjev. Med obtoženci je celo en čolnar, ki je zapovednik male ladje za obrežno službo.

DURKIN ZAPLETEN V BANČNI ROP IN TRI VLOME.

Los Angeles, Cal.—Tukaj so spoznali Martin Durkina kot roparja, ki je dne 13. januarja t. l. oropal podružnico Pacifične južnozapadne banke za dva tisoč dolarjev.

Dalje je bil Durkin po sliki spoznan kot vlomilec, ki je oropal tri domove.

Šestnajstletni delavci v New Yorku

Vsi mladi ljudje pod 17. letom, ki stanujejo v državi New Jersey in prihajajo na delo v New York, morajo od sedaj naprej pohajati newyorške nadaljevalne šole (continuation schools) in plačati šolnino $2 na mesec.

Pod newyorškim zakonom je skrajna starost za šolsko obveznost določena na 17. leto, dočim v državi New Jersey traja šolska obveznost le do 16. leta. Vsled te razlike se je dogajalo, da mnogi mladi delavci in delavke med 16. in 17. letom, živeči v New Jersey, so prihajali na delo v New York, ne da bi pohajali nadaljevalne šole, dočim fantje in dekleta, stanujoči v samem New Yorku, so morali v tej starosti pohajati šolo. Da se odpravi ta razlika, ki je bila na škodo newyorškim mladeničem, je šolska oblast določila, da morajo dotični mladi delavci iz New Jerseya pohajati newyorško nadaljevalno šolo.—F.L.I.S.

$25,000 DOLARJEV ODŠKODNINE ZA ZLOMLJENO NOGO.

Chicago, Ill.—14-letnemu Arthur Kossnarju je porota, kateri je predsedoval sodnik Lindsey, priznala $25,000 za zlomljeno nogo. Porota v okraju Cook še ni priznala tako visoke odškodnine za zlomljeno nogo dozdaj nobenemu ponesrečencu.

Isador Olitsky je s svojim avtom dne 14. julija leta 1924 povozil dečka. Poškodba je bila tako težka, da deček ni mogel hoditi v šolo ali se pa igrati s svojimi tovariši, odkar se je zgodila nezgoda. Dečka sta zastopala odvetnika James M. Burke in David Snyder.

KATO, JAPONSKI PREMIJER, UMRL.

Tokijo, 28. jan.—Viskont Takaaki Kato, japonski ministrski predsednik, je sinoči umrl. Njegova smrt je prišla nenadoma. Komaj pred par dnevi je zbolel na vnetju sapnika, toda nihče ni mislil, da je bolezen nevarna. Star je bil 66 let. Reijiro Kakatsuki, finančni minister, bo njegov začasni naslednik.

IZ PRIMORJA

Neprestani potresi v Postojni. Postojna, 7. januarja. — Od novega leta dalje se v Postojni dnevno nadaljujejo potresni sunki. Prebivalci so dosedaj zaznamovali že nad 50 potresnih sunkov, in sicer od 1. januarja ob 7:10 zvečer do 2. januarja ob 10. dopoldne skupno 28, 3. januarja 5, 4. januarja 6, 5. januarja 5 in 6. januarja 4 potresne sunke. V noči od 6. na 7. t. m. so čutili štiri potresne sunke. Tudi 7. t. m. ob 5:15 zjutraj so zaznamovali močan potresni sunek. Zdi se, da je potres v zvezi z ondotno podzemeljsko jamo. Človeških žrtev k sreči ni bilo. Skoraj vse hiše so več ali manj poškodovane. Številni dimniki so porušeni. V jami se je vsled potresa porušil krasen stalagnit, ki meri v premeru 1 m. Prebivalstvo je skrajno vznemirjeno. Mnogi prenočujejo na prostem.

Smrtna kosa. V Trstu je umrla Frančiška Švab, p. d. Škabar. — V Aleksandriji-Trstu je umrla po kratki mučni bolezni Helena Rijavec, sorodnica družin: Rijavec, Stiblel, Warnotte in Špacapan.

Silvestrovo v Julijski Krajini. V Gorici se je vršil na zadnji dan starega leta Silvestrov večer v prostorih Trgovskega doma. Tudi drugi kraji so priredili na ta dan primerne večere z igrami, deklamacijami in petjem. V Kanalu je Nerodna čitalnica imela na sporedu dve veseli igri, v Kobaridu pa se je izvajala igra "Rodoljub iz Amerike".

Iskala sta golobje jajce, našla pa granate. Ludovik Biteznik in Štefan Drufovka iz Solkana pri Gorici sta te dni iskala v Grgarju golobja jajca. Prišla sta v neko kotanjo, kjer pa so bile skrite granate, ki so pri prvem dotiku eksplodirale in raztrgale oba nesrečnika na kose. Domače prebivalstvo je radi te nesreče zelo pobito.

Agitirajte za "Prosveto"!

Južni paradiž na daljnem severu

Iz Edmontona v Alberti poročajo čudno izpoved iskalcev zlata, ki sta se vrnila s poleta v kanadsko Skalno gorovje. V sredi ledenikov visokih severnih gora v odtujenih in nepoznanih teritorijih sta našla obsežno, takozvano "tropično dolino". Do tja bržkone še ni dospela človeška noga, zato se toliko bolj čudna in pravljična zdi pripovedka prospektorjev, ki pravita o orjaških okostnjakih dinozavrov, predzgodovinskih mastodonov, ki so kar na površju. Po njunem pripovedovanju raste v tej tropični dolini dvanajst čevljev visoka trava. Dolina, ki jo okoli in okoli obdaja severno polarno podnebje, je poraščena z visokim zeleno-listnatim drevjem. Ogromno, nepoznano sadno drevje uspeva tam, krompir, ki se kar sam zaseja dalje. Po vsej dolini kar mrgoli divjih živali, kakoršnih še nikdar ni videlo človeško oko.

Dolina, ali bolje skupina dolin, se nahaja v sredi takorekoč nedostopnega teritorija. Vsenaokoli so strmi gorski velikani, nedogledni ledniki nekje v bližini Liardove reke, približno tam, kjer se spajata teritorija Yukon in severna Britska Kolumbija. Čeprav je v tem gorovju sredi ostre zime temperatura po sedemdeset stopinj pod ničlo, po dolinah uspeva sredi zime visoka zelena trava, kajti če bi tudi padlo kaj snega, bi v sredi zime ne ostal in bi se takoj stajal.

Doline so zakrite pod neprestano odejo goste megle, katera je v resnici izhlapena para iz mnogih studencev vrele vode. Parna toplota je torej po pripovedovanju prospektorjev povzročiteljica tega modernega raja v sredi mrzlega severnega gorovja.

Vest o življenju teh dolin je segla na uho civilizacije pred štirimi ali petimi leti, ko je prospektor Frank Perry, povrnivši se iz daljne notranjščine teritorija pripovedoval o naključni najdbi medtem, ko je bil na daljnem lovskem potovanju proti obrežju Yukona.

Perryjevo pripovedovanje so vzeli kajpada kot za navadno "prospektorjevo pravljico". Pozneje se je Perry sestal s svojim prijateljem, tudi iskalcem zlata, Georgem Platzerjem, ki je prišel na sever iz Montane, da si v dolini Reke Duhov (Spirit) v severni Alberti ustanovi kmetijo za svojo družino.

Platzer in Perry sta se dogovorila, povrnila sta se v čudežno pokrajino, po križarjenju preko teritorija sta prekoračila Skalnato gorovje in vse poletje preživela z eksploriranjem tropične doline, kjer sta upala najti dragocene kovine.

V pretečenem poletju je Platzer vodil ekspedicijo s hidroplanom od potoka Telegraph v Yukonu, teritoriju s čudežno dolino. Ameriški kapital, ki vedno prežiti na vsako priliko za daljno obogatenje s špekulacijami, se je poslužil prilike in založil pogumneža z denarjem, da podrobno preiskuje o možnostih izkoriščanja mineralij v tej dolini.

Časnikarskemu poročevalcu je Platzer med svojim bivanjem v Edmontonu povedal pred dnevi več zanimivih podrobnosti o potovanju ter o nekaterih najbolj interesantnih stvareh, katere je videl s člani svoje ekspedicije vred. Pripovedke same še niso potrjene s fotografijami, radi česar si čitatelji še lahko z rezervo sprejmejo to pripovedovanje. Z ekspedicijo samo je bil, kakor pripoveduje Platzer — tudi eden najbolj znanih ameriških filmistov, ki je vzel že na tisoče slik iz tropične doline, pa ta je še vedno proč od civilizacije, ker podal se je dalje proti severu po dolini proti reki McKinzey, ter je sedaj na potu skozi Beringov prehod proti Alaski, tako da bo še vzelo nekaj tednov, predno bo kaj slišati od njega. Filme iz tropične doline bodo izdelali in pokazovali po vsej Ameriki.

Po dolini odmeva glasno puhanje pare, ki se neprestano spušča v oblak neprodirnih megla. Skozi vso dolino, ki je dvajset milj dolga in štiri milje široka, tečejo rečice in potoki z ledenomrzlo kakor tudi z vrelo vodo, ki napaja rodovitno zemljo. V potokih z mrzlo vodo mrgoli najbolj okusnih rib, katere je treba samo vjeti in vreči v reko z vrelo vodo, pa so vžitne. Komaj streljaj proč sta oddaljeni rečni strugi mrzle in vrele vode. Dolino pokriva čudovito rastlinstvo. Trava, do šest čevljev visok divji grah kakor orjaško drevje poraščajo dolinsko planjavo. Akre in akre je sadovnjakov, kjer neprestano zori divje sadje . . . Zemlja je kar preobložena z divjimi malinami, grozdjičem, žlahtno, debelo kosmulju. Grmičevje je zraščeno na gosto in segа visoko v zrak, obloženo je tako na gosto s sadom, da je pri nekaterih grmičih že težko videti deblo in listje.

Dokazi o obstoju pradavnega življenja so vsepovsod. Ostanki pošastnih, predzgodovinskih živali so na površju. Okameneli okostnjaki, nekateri popolnoma vidni, so vidni v mehki skali in strjeni z blatom, kjer so bile stare struge reke.

Najbolj čudna od vsega pa je mogoče najdba čisto navadnega krompirja v tej misterijozni dolini. Partija raziskovalcev je razkrila baje tudi ostanke lesene koče, od katere pa ni bilo nikjer več strehe, temveč samo še kosi sten. Nekaj kosov ostalega poslopja je baje že tako preperelih, da jih samo dotikljaj razruši, vendar so vsi obraščeni z gobami, kar je radi vlažnega ozračja. Dognali so, da je morala biti hiša najmanj sto let stara. Nikjer pa ni bilo kakega znaka o človeškem življenju pred kratko dobo.

Divje zveri se klatijo po dolini in po bližnjih gričih v velikem številu. Cele črede gorskih ovac in koz so bolj radovedne kakor plašne prišle blizu novih človeških prišlecev.

Pri daljnih preiskovanjih istih pokrajin so našli še dve sličnih, toda manjši dolini.

Dostop do čudovite dežele je skrajno težak razun po zraku, kjer je potovanje vzlic hazardnosti vendar mogoče. Pot skozi gorovje je pa znana samo dvema ali trem belim ljudem, kateri se le s težavo še s konji drznejo storiti tak pohod preko širnega gorovja, z gostim vrbovjem preraščenih džungel in močvirij.

Nadossy, Windischgraetz & Co.

Madžarska falzifikatorska afera se je pomnožila za interesanten dokument, ki je prišel policiji v roke v obliki Kovacsevega dnevnika. Ti zapiski Windischgraetzovega komornega sluge pojasnjujejo marsikatero dejanje v razvoju sedanjega škandala ponarejevalcev francoskega denarja. Kovacs popisuje v začetku, kako je slučajno prišel v sobo svojega gospoda, kjer ga je radovednost premagala, da je začel stikati po kotih. Iztaknil je nezaklenjen kovčeg in ga odprl. Zelo se je začudil, ko je videl, da je kovčeg do vrha poln — francoskih bankovcev. Skušnjava ga je zapeljala, da je segel po denarju. Vzel je iz zavojčka dva bankovca, toda baš ko ju je hotel spraviti v žep, se je zgodilo nekaj strašnega. Vrata so se odprla in princ Windischgraetz je vstopil v sobo. Oba, gospodar in služabnik sta prebledela, princ pa je nervozno stopil k Kovacsu, ga potreplja po rami in rekel: "Nikar ne misli, da sem jezen. Denar, ki si ga vzel, lahko obdržiš, samo povedati ne smeš tega nikomur. Če bi doznali drugi, da imam toliko denarja, bi vsi zahtevali od mene veliko nagrado."

Kovacs je obdržal bankovca in je poslal enega na Nizozemsko, kjer je imel svojo hčerko v oskrbi pri neki družini. Kmalu nato sta odšla z Windischgraetzom na lov v Szarospatak, kamor je telefoniral princu peštanski policijski šef Nadossy. Razgovor po telefonu je moral vplivati na princa zelo neprijetno, kajti videti je bilo, da je bil gospodar ves zbegan. Rekel je obrnjen k Kovacsu: "Zgodile so se čudne reči in midva morava takoj odpotovati domov." Pograbila sta svoje reči in se pripravila na odhod.

Spotoma je prosil Windischgraetz svojega služabnika, naj ostane v vsem molčeč, da ne bo imel neprijetnosti. Obljubil mu je za zvestobo deset oralov zemlje in 200 milijonov madžarskih kron. Kovacs pa je prišel kmalu v past, ki mu jo je nastavila budimpeštanska policija. Bil je aretiran drugo jutro po svojem prihodu z Windischgraetzovega posestva.

O Nadossyjevi aretaciji molči policija ko riba. Obremenilno zanj je posebno to, da je natančno vedel za početje ponarejevalcev denarja in ga direktno podpiral. Iz dosedanjih ugotovitev izhaja, da je poznal gnezdo ponarejevalcev, materijalno pa ni bil interesiran na razpečavanju falzifikatov. Ko so detektivi prišli k Windischgraetzu in proglasili njegovo aretacijo, je princ poslal po svojega advokata in mu rekel glasno: "Obvestite o tem takoj Nadossyja!" To izpričuje vrlo ozke zveze med princem in vrhovnim policijskim šefom.

Zelo interesanten je slučaj Nadossyjeve aretacije, ki je neposredno sledila Windischgraetzovi. Bila je nadvse dramatična. Aretiral ga je državni pravdnik, ki je prišel na svoje službeno mesto v Budimpešto baš na Nadossyjevo prizadevanje. V spremstvu državnega pravdnika je bil še en jurist. Oba sta odvedla policijskega šefa naravnost v prostore preiskovalnega zapora. Šele ko sta potrkala na vrata sodnih zaporov, je bilo časnikarjem jasno, da je Nadossy resnično kriv. V zaporu so policijskega šefa preiskali. Zaplenili so mu revolver, uro, šop ključev in naramnice. Nato pa so ga zaklenili v celico, ki je v neposredni soseščini z Windischgraetzovo keho.

Kakor vedo povedati zadnje vesti, je princ Windischgraetz pri zadnjih zaslišanjih v preiskovalnem zaporu jel omahovati ter preklicuje svoje prvotne izpovedbe. Oblastva so zaslišala več novih oseb, med katerimi se nahajajo v prvi vrsti princevi sorodniki. Kakor zatrjujejo poklicani organi, pa gre v teh primerih samo za priče v pripravljajočem se procesu.

O Windischgraetzu daje peštanski psihijater dr. Donath zanimivo sliko. On pravi: Princ je dvoreżen človek. Njegova nadarjenost je zelo problematičnega značaja. Treba je pomisliti samo to, da je bil Windischgraetz aristokrat in habsburški sorodnik, član stranke neodvisnih Madžarov. Nekonsekvenca je tipičen pojav, ki ga je srečati vedno nanovo v njegovem življenju. Bavil se je neprestano s fantastičnimi načrti. V kolikor jih ni mogel izvršiti, si je skrbel za nadomestilo z hazardno igro. Princa ni nikoli zanimalo vprašanje, kakšne posledice bodo imela njegova dejanja za druge ljudi.

Haaški korespondent nekega evropskega dnevnika opisuje v svojem listu potek Jankovicseve aretacije v haaški menjalnici. Jankovics je prišel v banko dne 14. decembra ob enajstih dopoldne. Imel je na sebi sportno obleko. Vstopil je čisto mirno, vrgel svojo usnjato torbico na mizo in prosil bankirja, naj mu izmenja francoski tisočak. Govoril je francoski. Bankir je bankovec sprejel in ga pogledal pri luči. Opazil je pod povečalnim steklom takoj, da je denar ponarejen in je povedal gospodu svoje mnenje.

"Tako, ponarejen je?", se je začudil Jankovics. "Potem vam dam drugega," je odvrnil in segel v torbo ter izvlekel na dan tisočak z besedami: "Prosim, ta pa je pravi."

Bankir je premeril elegantnega moža od nog do glave in stopil k telefonu. Jankovics je prekrižal noge in se s smehljajem na ustnih pogreznil v udobni fotelj. Bankir je imel smolo: centrala na pošti se ni oglasila. Zvonil je še enkrat, pa zopet brez uspeha. Končno je stekel na ulico. Jankovics je porabil njegovo odsotnost, da je skril dva ponarejena tisočaka za nogavico, kar je videla bankirjeva žena, ki je med tem baš vstopila v menjalnico. Čez par minut se je vrnil njen mož s policajem in kratko nato je prišel tudi policijski komisar. Jankovics se je vedel zelo diskretno in hladnokrvno. Toda, ko je komisar našel bankovca v nogavicah, je bila Jankovicseva usoda zapečatena. Ko je mož videl, da ne pomaga noben upor, se je v letargičnem smehljanju dal čisto mirno odvesti na policijo.

Bankir Sanders, ki je zasačil Jankovicsa pri poskusu s ponarejenim denarjem, upa, da ga bo francoska vlada bogato nagradila. Prepričan je celo, da ga bo imenovala za viteza častne legije. Ta nagrada bi po njegovem mnenju nikakor ne bila prevelika za uslugo, katero je napravil Franciji s tem, da je odkril prvega razpečevalca.

Jankovics se s tovarišema nadeja po končanem procesu in kazni na Nizozemskem vrniti nazaj na Madžarsko. A tudi budimpeštanska vlada je že zahtevala njihovo izročitev. Kazen za ponarejanje denarja je v Madžarski izredno mila in predvideva samo pet do deset let zapora. Verjetno pa je, da jo bodo v obstoječem primeru glede na mednarodni značaj sedanje afere poostrili. — Po "Jutru".

RAD BI IZVEDEL,

kje se nahaja moja sestra Ana Deslič pred 12 leti je prišla iz starega kraja iz vasi Butaraj pri Černomlju k mojemu stricu Juriju Deslič na farmo v državo Iowa. Od tega časa potem nisem več nič slišal od nje. Cenjene rojake prosim, če kdo ve za njen naslov naj mi to javi, ako bo pa sama ta oglas čitala, naj se prijavi na moj naslov: Joseph Deslič, 225 W. Grant St., Chisholm, Minn. (Adv.)

Tu je nekaj, česar vsak moški potrebuje vsak dan!

1.) Prava Solingen britna britev, narejena iz finega solingen jekla, jamčena $9.00 britvi britev, z katero je prijazno obriti, ne 2.) Pravi konjske kože pas za glajenje britve to finega usnja nekaj za briver. 3.) Prevrstna britna četka narejena iz fine dlake in krasnim ročajem. 4.) Krasni porcelanasti lonček. 5.) Komad Williams mila za britje. 6.) Britveki zdravstveni klinček, ki vstavi tok krvi ako se vreže.

NAROČITE ŠE DANES! NE POŠILJATI DENARJA! Samo nam pošljite vaše ime in naslov, ter Vas za pošiljatvene troške, plačajte $1.95, ko prejmete blago na dom. (Naročilom izven U. S. A., je treba poslati ves denar.) MI JAMČIMO POPOLNO ZADOVOLJSTVO.

STANDARD SUPPLY CO.,
2108 W. Chicago Ave., Dept. 352,
Chicago, Ill.

Krasen spominje

Zgodovinska spominska S. N. P. J. knjiga

"AMERIŠKI SLOVENCI"

Knjiga je ilustrovana z nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlate črke besedilo na hrbtu, ter krasen zlat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobratje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovrstno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!

Cena je $5.00

s poštnino vred.

Naročnino pošljite na upravništvo Prosveta, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ., mehko vezan, cena 50c

Franjo Roš:

Podoknica

V Gabrovcih imajo pevsko društvo, zbor dvajseterih mož in fantov. Pojo ob veselicah, pogrebih in godovih, kakor je to pač lepa navada.

Pevovodja je učitelj Ivan Jamnik. Mlad in sanjav je, rad je otožen in tudi vesel, kakor pač nanese življenje v Gabrovcih. To življenje je morda enolično, če tujec vanj pogleda mimogrede, a je polno drobnih pestrih dogodkov, če v njem živiš.

Ivan Jamnik je v Gabrovcih spoznal lepo gospodično Marto in ji je po dolgem bolestnem omahovanju odkril srce. Gospodična Marta se je zasmejala glasno in veselo, ko mu je v odgovoru dovolila poljubiti belo roko. In tako je Ivan Jamnik doživel srečo, ki naj bi cvetela vekomaj.

Tisti čas pa se je naselil v Gabrovcih mladi trgovec Tone Kajbič in ustanovil trgovino. Bil je samski in je znal lepo govoriti. Vstopil je s svojim močnim čistim tenorjem v pevsko društvo, ki je z njim dosti pridobilo. Pel je nekaj mesecev, sodeloval ob pogrebih in godovih. Nenadoma pa je izostal. In Ivan Jamnik je slutil, čemu.

Martine oči so bile globoke in žareče in so zasijale tudi Kajbiču, ki je bil trgovec, postaven in prešeren. Jamniku se je sreča odtegovala in izneverjala. Še je vodil pevski zbor, a otožen in molčeč. Ob prostih urah je zahajal v mračne gozdove in se izogibal vesele družbe, v kateri je rad ob vinu kvantal in prepeval srečni Tone Kajbič.

Prišel je v lepem mesecu juniju predvečer svetega Antona. Baš ta večer je ob pevski vaji zbor prerešetal vse godovnjake v Gabrovcih, kdo izmed njih je bil vreden podoknice, ker noč je bila topla in sanjava. Drugi basist Frtina se je domislil Toneta Kajbiča. Vse oči so v hipu zastrmele v pevovodjo, ki se je rahlo zganil. Da prikrije svoje gorje in pokaže ravnodušnost, ni ugovarjal:

"Če vsi hočete, pa dobro!"

"Naš član je pravzaprav, čeprav par tednov še ne poje. Pa ga s podoknico pridobimo. Lep tenor ima. In podoknica bi ga stala nekaj litrov." Tako je Frtina utemeljeval predlog in z njim prodrl.

Po vaji ob desseti uri zvečer so se napotili. Pogledali so v vse tri vaške gostilne, a Tonata Kajbiča niso našli. Tudi njegova soba nad trgovino je bila temna. Dekla, ki je ravnokar zapirala hišna vrata, je povedala, da gospoda Kajbiča še ni bilo domov in je gotovo v eni izmed treh gostiln.

"Kje bi bil?" so se pevci izpraševali. Drugi tenorist Jagrič pa je dvignil kazalec, pomežikal in zaupno dejal:

"Pri gospodični Marti nemara vasuje."

Pevci so zavili na drugi konec vasi. Pevovodja je neodločno sledil, navidez miren in brezbrižen. O, Tone Kajbič, srečni človek!

Ostali so kraj vasi blizu temne hiše, obdane z gostim sadnim drevjem. Okno desno od zaprtih vrat je bilo Martino in odprto. Jagrič se je prihuljeno splazil po vrtnih gredah pod okno in prisluškoval. Minile so tri tihe minute in se je vrnil z zanimivim poročilom:

"Tone vasuje. Čul sem, kako ji šepeče; tiho kot veter v travi."

"Ali mu zapojemo? Zamera bo."

"Le dajmo! Škode za društvo ne bo, saj k vajam ne hodi več. Nalašč in za šalo. In našemu pevovodji v veselje."

Pevovodji Ivanu Jamniku je bilo v srcu kakor s kladivom. Sesedel se je ob cesti v travo. Ni hotel s pevci k oknu, za katerim je v temi vasoval zmagoviti Kajbič.

Noč je bila mirna, brez sape. Rahlo so zvezde utripale. Mesec še ni bil vzšel. Nenadoma pa je planilo v tihoto kakor neurje:

"Zadoni nam, zadoni
iz srca napev krepak..."

Po pesmi je Martine soba ostala v temi in molku, kakor da je prazna. Pevovodja je zdaj z čudnim nasmehom pristopil k pevcem iz ozadja, določil drugo pesem, zamahnil z roko. Rahlo očitajoče je zavalovalo:

"Kaj pa ti pobič
se v nevarnost podajaš,
čez šav'co v vas hodiš,
pa plavat' ne znaš..."

Med petjem so se začule na hodniku za vrati mrmrajoče besede in drsanje copat. Mati Martina se je bila v sosednji sobi prebudila, je zdaj klicala hčer in trkala na njene duri.

Trenutki so bili usodepolni. Iz sobe se je nenadoma vzpnel na okno sam Tone Kajbič v nogavicah, s čevlji v rokah. Pognal se je ob pevski zbor, ki je utihnil, je padel in se pobral:

"Norci, kaj za vraga delate? Inginimo..."

Sopihal je razburjen do ceste. Tam je zbor obstal. Tone pa je sedel, da obuje čevlje. Pevci so se muzali, s silo krotili smeh:

"To je bila podoknica za god."

"Komu pa, bi rad vedel?"

"Tebi, ki si Anton."

"Puščavnik sem, nisem Padovanski. Januarja pridite, osli vi. Hvala vam lepa. Pa čemu ste ravno tu peli?"

"Lepa noč je bila in ti ljubiš petje."

"Posebno nocoj mi je segio v srce, bedaki."

"Kaj nam zameriš?"

"Seveda. Vraž'jo šalo ste si izmislili. No, pa se ne razburjam. Zameriti vam ne morem, ne bilo bi trgovsko. Samo ne govorite o tem. Recite, da ste zapeli Marti za šalo, če kdo vpraša. Da se mi ne bo vsa vas smejala. Obljubite mi."

Podajali so mu roke, le pevovodja je stopical ob strani z bridkim smehljajem.

Krenili so h krčmi tik vaške kapele in zbudili spečega krčmarja. Tone Kajbič je poklical na miso vina in nato govoričil o mladosti, trgovini, idealih in svetem Antonu Puščavniku. Končal je šele, ko je pevovodja hotel skrivaj oditi domov. Pritirali so ga nazaj k mizi in se je moral pobratiti s Kajbičem.

Ob taj priliki je zbor intoniral tisto:

"Imel sem ljubico
pa sem jo zgubil;
srečen bo tisti fant,
ki jo bo dobil..."

Tone Kajbič je kimal in se smejal. Pevovodja je v zadregi povesil oči.

Ko so se razhajali, so jih pozdravljali prvi petelini.

*

Pevci so držali obljubo in molčali do Kajbičeve poroke čez leto dni. Takrat so zvečer zopet zapeli pred domom neveste Marte ono slavno: "Zadoni nam..."

Zahvalila sta se ženin in nevesta in zbor povabila v hišo k svatom. Tu je Ivan Jamnik nazdravil paru in govoril o cvetju ljubezni, ki se nikoli ne ospe.

In vstala je nevesta Marta v beli svileni obleki, z vencem na glavi, lepa in žareča, ter je dvignila čašo v zahvalo. Ko je zadela ob Jamnikovo čašo, se ji je zaiskrilo oko in pordečilo lice. Nasmehnila se je mehko in ljubeznivo kakor iz lepe davnine. Jamnik je občutil odsev minule sreče in mu je vzplamenelo v srcu toplo in svetlo.

Zganil se je iz teh skritih občutkov ob pesmi, ki je zavriskala iz dvajseterih grl:

"Dobro jutro, zlato jutro!
Dober dan, ti beli dan!
Zbogom ti, devojka moja,
daleč pot je prek poljan!..

Jamnik je občutil sladko, nemirno bolest. Vztrepetala mu je roka, ki je vodila prešerno pesem.

Skupno potovanje v Jugoslavije

se vrši na najboljšem francoskem parniku PARIS, ki odpluje iz New Yorka na 1. maja 1926.

Za potnike tega potovanja bodo na parniku in na vlaku prirejene posebne ugodnosti. Poleg tega bo spremljal izkušen uradnik naše banke potnike prav do Ljubljane in skrbel za udobnost potnikov, zlasti bo imel na skrbi njih prtljago. Vsak rojak je vabljen, da se pridruži. Potniki bodo dospeli domov v najlepšem času. Izrabite to priliko. Priglasite se čim prej!

Za nadaljna pojasnila o skupnem potovanju, kakor tudi glede drugih potovanj pišite na:

Slovensko banko
ZAKRAJŠEK & ČESARK
455 W. 42nd St., New York, N. Y.

Obrnite se na našo banko tudi:
Kadar pošiljate denar v stari kraj bodisi v dinarjih, dolarjih ali drugih valutah;
Kadar hočete dobiti denar iz starega kraja;
Kadar ste namenjeni dobiti kako osebo iz starega kraja; ali,
Kadar imate opravka s kako drugo zadevo v starem kraju.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladkarnam in v prodajalne šaloninge damo primerna popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Za slab spanec, nervoznost in utrujenost.

Tu je novo zdravilo, ki je že tisočem pomagalo v par dneh in jih popolnoma zadovoljuje.

Če imate slab spanec, ste nervozni in se čutite utrujene vjutro, potem pojdite k vašemu lekarnarju in kupite to novo zdravilo, Nuga-Tone. Presenečeni boste, kako hitro isto učinkuje. Daje oživljajoč spanec, močne, mirne živce, dober tek, fino prebavo, redni stol in novo življenje. To novo zdravilo, Nuga-Tone, je neprekosljivo za želodčne nerede, zaprtje, dviganje, kislej želodec, glavobole, omotice itd. Če se dobro ne počutite, je vaša dolžnost, da jo poskusite. Vas nič ne stane, ako vam ne stori dobro. Je prijetno za vživati in počutili se boste boljši takoj. Če vam je še ni predpisal vaš zdravnik, potem pojdite takoj v lekarno in kupite Nuga-Tone. Ne spregledajte nadomestil. Vživajte jo par dni in če se ne počutite boljši in če ne zgledate boljši, nesite ostalo nazaj lekarnarju, ki vam bo povrnil vaš denar. Izdelovatelji Nuga-Tone zahtevajo od vseh lekarnarjev, da jamčijo za isto in povrnejo denar, če niste zadovoljni. Priporočena, jamčena in na prodaj v vseh lekarnah.—(Adv.)

MRS. M. P. PERNA,
Johnstown, Pa.,

piše: "Jemala sem Bolgarski zeliščni čaj za svoje zdravje in čutim dobrote tega čaja. Počutim se kot nova ženska. Vsi moji prijatelji pravijo, da zgledam bolje. Želim pa pristaviti, da je Bolgarski zeliščni čaj najboljše zdravilo za pregon prehlada, zato ga hvalim in priporočam vsakomur."

Bolgarski zeliščni čaj je na prodaj v vseh lekarnah, 35c, 75c in $1.25.

Opaska. — Po pošti pošljem velko družinsko škatljo za 5 mesecev za $1.25.

Naslovite mi: H. H. Von Schlick, President, 8. Marvel Building, Pittsburgh, Pa. (Adv.)

Agitirajte za "Prosveto"!

SEZNAM PRIREDITEV SLOVENSKIH ORGANIZACIJ V CHICAGU.

Društvo Zarja. — Veselica dne 30. januarja v Narodni dvorani.

Društvo Nada, štev. 102 SNPJ. — Maškaradna veselica, v soboto 6. februarja, v dvorani SNPJ.

Društvo Narodni Vitezi, štev. 39, S. N. P. J. — Maškaradna veselica, v soboto 13. februarja, v dvorani S. N. P. J.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31.-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta $1.80 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $6.50, pol leta $3.25, za člane $5.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA.

Dvanajst let v samostanu

Spisal Joseph McCabe, bivši frančiškan in profesor v semenišču. Prevel A. K.

(Dalje.)

Poleg tega je še treba priznati, da tudi znanje latinščine bi ne pomagalo duhovniku, da bi razumel gotove dele v liturgiki, zlasti pri nekaterih psalmih. Sprejet latinski prevod psalterja je strašen, vendar so se ga poslušali že 1600 let in vprašanja še vedno ni, če ga bodo kdaj spremenili. Jeronim, ki je bil izvedenec v hebrejščini, je ponudil imenitan prevod v klasični latinščini, ampak menihi so znali star psalter na pamet in ga niso hoteli spremeniti. Tako je ostal star in slab prevod hebrejskih pisateljev do danes. Nekateri psalmi — zlasti oseminpetdeseti — vsebujejo neznanske bedastoče. Verz "Kralji armad so bežali, so bežali" je prestavljen v: "Kralji kreposti, ljubljeni, ljubljeni." Trinajsti verz se čita: "Če spiš v sredini usode, krila golobov so posrebrnjena." Sličnih je mnogo verzov. Vendar dobri stari menihi, ki so nedvomno našli veliko globokih in simboličnih misli v njih, so obstali pri takem prevodu, a njih modernejšim naslednikom pa lahko oprostimo, ker njih misli so tako vse prepojene s "striženjem volne".

Pri dnevnih molitvah mora duhovnik prečitati po štirideset psalmov. Človek dostikrat vidi posvetnega duhovnika, ki momlja v svoj brevir medtem ko sem pelje na vlaku ali omnibusu. Vezan je, da mora vsaj šepetati iz brevirja. Menihi pa molijo iz brevirja v zboru ali v privatni kapeli, ki je kakor katedrala opremljena s klečalniki. Spravijo se v dve skupini in vzamejo vsaka skupina svojo vrsto verzov iz psalmov. Pojoči molijo z enoličnim glasom, kar pa ni vsakokrat. Po kartuzijanskih samostanih, kjer je vprašanje, kako bi potratili čas, prepojejo te psalme skozi ves dan. V navadnem enoličnem glasu vzame po tri ure petja, za kar pa je umljivo, da ni človeške misli, ki bi skozi tri ure ostala zbrana v molitvi. Jasen pojav ničnosti in praznine, ki zavlada pri takih zborih menihov, je, da je lahko obe skupini fratrov spraviti v nenaden smeh. Še v dneh našega novicijata se nas je čestokrat med molitvijo polotil nebrzdan smeh, ko je čital frater z vrtoglavo hitrico. V Londonu je nekoč naš inštruktor, ki je vodil zbor menihov, nenadoma dvignil monotoni glas za celo oktavo. Predstojnik druge skupine pojočih menihov se je kakor navadno z njim sprl. Bali smo se pridružiti kateremukoli, ker obe strani sta nam bili enako nenaklonjeni, tako smo z zanimanjem poslušali čitanje psalma do konca in peli verze v različnosti glasov za celo oktavo. Gluhi stari menihi so tudi povzročili raztresenost, ko so nevedoč peli naprej in včasih prezrli cele pavze ostalih menihov.

Če so se na tak način vršila verska opravila, katera so bila privatnega značaja, je lahko predstavljati si, da tudi božja služba v javnosti ni bila bolj povoljna. Nemogoče je pričakovati od zemljana, da se bo cele ure zatopil v nerastrešeno zamaknenje, kakor to skušajo v molitvah nune in menihi vsak dan. Monotonost psalmov, kateri se od dne do dne nič ne spremenijo, je pa šele napoti, da če bi tudi hotel, se molilec ne more resno zatopiti. V resnici je bil ukaz, da moramo vsak dan misliti ravno to, kar pomenjajo besede molitve, tako strog, da se duhovni pisatelji sami odnehali od teh zahtev. Zadovoljili so se, da se med molitvijo in petjem psalmov samo zatopimo v verske misli, pa če so iste zvezane z molitvijo samo ali ne. Skušali smo to storiti. Toda ko zgodnji Londončan v jutranjih zimskih urah stopa mimo samostana in sliši topo in zategio petje psalmov, ki zaspano odmeva v zrak, ne pritrdi prehitro, da bi pri takem petju v samostanu bila kaka skupna duhovna zbranost v molitvi za izboljšanje življenja.

V javnih obredih vlada še drug povzročitelj raztresenosti. Kadar nastopajo javno, duhovniki vedo prav dobro, da so poblizje opazovani. Duhovnik je kakor na odru. Pri tem ko se morda misli zatopiti v molitev, tudi nikoli ne pozabi, da na stotine ali celo tisoč oči sledi vsakemu njegovemu gibljaju. Poleg tega mora katoliški duhovnik posvetiti pozornost številnim gorečim svečkam, dišečemu kadilu, slavi cerkvene pisanobarvnosti, cvetlicam, oblačilom in neštetim drugim okoliščinam. Vse cerkvene in duhovnikove pažnje se namreč stekajo pred oltar. Zato pa ni nič presenetljivo, ako je pri obredih v največji meri samo formalnost in prizadevanje, da obredi narede čimvečji dramatičen vtis. Nikdo najbrž tudi ne misli, kako resne so molitve, ki jih izreka duhovnik. Duhovnikova naloga je namreč, da se tistih molitev navadi, potem pa jih ponavlja kot avtomat. Jako malo jih je, ki bi molili zato, da bo njih molitev uslišana, temveč streme, koliko bo prineslo njih verako petje, obnašanje in zunanjost. Pri takih slovesnostih kot so na primer na veliki teden, se duhovniki z mrzično skrbnostjo prizadevajo, da bi bilo čimveč pompa in bi bila njih božja opravila čimlepše dovršena. Lahko si je misliti, da v takih okoliščinah, ko gre samo za lepo navideznost, ni nobenih notranjih verskih čutov pri svečeniku. Ceremonije in godbo študirajo še tedne naprej in ko pride čas izvrševanja, so duhovniki preveč nervozni, da bi mislili poleg teatralične vloge svojih ceremonij še na kaj višjega.

Enako je s pridiganjem. To pa ni samo pri rimski cerkvi, temveč pri vsaki drugi cerkvi. So sicer pridigarji, katerih iskren namen je za dobrobit poslušalcev, kakor so sami prepričani, a so tudi pridigarji, katerih ves namen je, da napravijo mogočen vtis na vernike, ali pa tudi taki, ki se nič ne brigajo, kakšen vtis bodo naredili.

(Dalje prihodnjič.)

Zaupanje

je potrebno pri izbiri pravih zdravil za vašo bolezen. Tisoče zadovoljnih družin priporoča

SEVEROVE DRUŽINSKA ZDRAVILA.

Ta zdravila so skrbno sestavljena in priporočana od ljudi, kateri so jih z uspehom rabili. Pravočasna uporaba teh zdravil je že več bolezni zaustavilo in preprečilo nevarne bolezni, kakor tudi stroške in bolečine. Tukaj so nekatera teh koristnih zdravil:

Severov Antiseptol.
Antiseptična sestavina in sredstvo za izpiranje ust in grla, proti slabi sapi, bolečinami v grlu, hripavosti in vnetimi dlesni. Cena 35 in 50 centov.

Severov Regulator.
Splošna tonika za zdravljenje funkcijonalnih bolezni in ženskih neredn osti. Cena $1.25

Severov Balsam proti kašlju.
Prijetno in učinkovito zdravilo proti kašlju, vnetemu grlu, omotičnemu kašlju in hripavosti. Cena 25 in 50 centov.

Severov Gotharšol.
Liniment samo za vnanje vporabo. Zelo priporočljivo zdravilo uvdrgnjenje proti revmatizmu, nevralgiji, prehladu, oteklinam, bolečinam členom, trdemu krku in otrdelim členom. Cena 30 in 60 centov.

Severove Kroglijice
(Severa's Pills). Proti zaprtju, glavobolu, omotici in nezadostnim, kvrčajočim vdol zaprtja. Cena 25 centov.

Severova Esorina.
Zelo znano učinkovito zdravilo in odvajalna ter okrepljajoča kapljica. Priporočljivo zdravilo ob mlačnih in utrujenih ljudi. Njeno zdravilna sestavina je zelo uspešna proti slabemu tlku, zaprtju in nerednostim prebavnih organov. Cena 75 in $1.25.

Severov Nervoton
in Nervoton Tablete. Sestavina tekočine in tablet, priporočljivo zdravilo zoper pretečenim nervozno, kmalu ali kompleksni vdol nervozno. Cena $1.25.

Poskusite najprej lekarno. W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.